

Quicksan natuur bij Kompas-locatie, Dordrecht

17 juni 2021

Kenmerk R001-1281655TVL-V03-nda-NL

Verantwoording

Titel	Quickscan natuur bij Kompas-locatie, Dordrecht
Opdrachtgever	Ingenieursbureau Drechtsteden
Projectleider	Jordy Houkes
Auteur(s)	Tim van Leeuwen
Tweede lezer	Vincent Wisgerhof
Uitvoering meet- en inspectiewerk	Tim van Leeuwen
Projectnummer	1281655
Aantal pagina's	29
Datum	17 juni 2021
Handtekening	Ontbreekt in verband met digitale verwerking. Dit rapport is aantoonbaar vrijgegeven.

Colofon

TAUW bv
Australiëlaan 5
Postbus 3015
3502 GA Utrecht
T +31 30 28 24 82 4
E info.utrecht@tauw.com

Inhoud

1	Inleiding	5
1.1	Doel	5
1.2	Wetgeving	5
1.3	Te beschouwen onderdelen Wnb	6
1.4	Werkwijze	6
1.5	Kwaliteit	7
1.6	Uitgangspunten	7
2	Situatie en beoogde ontwikkeling	7
2.1	Huidige situatie	7
2.2	Beoogde ontwikkeling	10
3	Gebiedsbescherming	11
3.1	Natura 2000-gebieden	11
3.1.1	Inleiding	11
3.1.2	Effecten	11
3.2	Natuurnetwerk Nederland	13
3.2.1	Inleiding	13
3.2.2	Effecten	13
4	Soortenbescherming	14
4.1	Beschermingsregime en bepalingen	14
4.2	Vrijstellingen	14
4.3	Zorgplicht	15
4.4	Literatuuronderzoek	16
4.4.1	Algemeen	16
4.4.2	Reptielen en amfibieën	16
4.4.3	Grondgebonden zoogdieren	16
4.4.4	Flora, vissen en ongewervelden	16
4.4.5	Nader te beoordelen soortgroepen	16
4.5	Effecten	17
4.5.1	Vleermuizen	17
4.5.2	Broedvogels	20

4.5.3	Zorgplicht	22
4.6	Invasieve exoten	22
5	Biodiversiteit	24
5.1	Inleiding	24
5.2	Adviezen voor inpassing	24
5.2.1	Natuurvriendelijk beheer en inrichting groene ruimte	24
5.2.2	Het aanleggen van natuurvriendelijke oevers:	24
5.2.3	Natuur inclusief bouwen:	24
6	Conclusies en aanbevelingen	25
7	Literatuur	27

1 Inleiding

Dit hoofdstuk bevat achtergrondinformatie over het doel van de toetsing, de relevante natuurwetgeving, de wijze van kwaliteitsborging en de te hanteren uitgangspunten voor toetsing.

1.1 Doel

In opdracht van gemeente Dordrecht heeft TAUW onderzoek gedaan naar de consequenties van de Wet natuurbescherming voor het ontwikkelen van de Kompaslocatie aan de Karel Doormanweg 8, te Dordrecht. Voor deze ontwikkeling is een aanpassing van het bestemmingsplan nodig. Daarom moet getoetst worden of het plan redelijkerwijs uitvoerbaar is. Dit is alleen het geval als de ontwikkeling niet in strijd is met de natuurwetgeving, of als de benodigde vergunningen en/of ontheffingen kunnen worden verleend. Naast de Wet natuurbescherming werkt de gemeente aan het uitwerken van haar biodiversiteitsbeleid (Omgevingsvisie Dordrecht, versie 1.0). Een verkenning van natuurkansen is daarom onderdeel van deze rapportage. Daarentegen is ook gekeken naar soorten die de biodiversiteit negatief beïnvloeden (Unielijst Exoten).

In de rapportage volgt het antwoord op de volgende vragen:

- Welke onderdelen van de Wet natuurbescherming (hierna te noemen Wnb) zijn van belang?
- In hoeverre is de beoogde ontwikkeling (mogelijk) strijdig met de Wnb?
- Zijn maatregelen en/of een ontheffing/vergunning nodig?
- Wat betekent dit voor de verdere planvorming en uitvoering?
- Is het beoogde bestemmingsplan redelijkerwijs uitvoerbaar?
- Welke natuurkansen voor biodiversiteit zijn er in het plangebied?
- Welke invasieve exoten zijn aanwezig in het plangebied?

1.2 Wetgeving

Sinds 1 januari 2017 is de Wet natuurbescherming (hierna te noemen 'Wnb') in werking. De Wnb is het nieuwe wettelijke stelsel voor natuurbescherming en vervangt drie tot dan bestaande wetten, namelijk de Natuurbeschermingswet 1998, de Flora- en faunawet en de Boswet.

Het beschermingsregime gaat uit van het 'nee, tenzij-principe'. Dit betekent dat de genoemde verbodsbepalingen in de Wnb voor bescherming van gebieden, soorten en houtopstanden altijd gelden. Het afwijken hiervan is alleen onder voorwaarden toegestaan. Gedeputeerde Staten (GS) van de provincie Zuid-Holland is het bevoegd gezag voor het verlenen van toestemming door middel van een vergunning, ontheffing of vrijstelling.

1.3 Te beschouwen onderdelen Wnb

Het is noodzakelijk om de ontwikkeling te toetsen aan soortenbescherming, vanwege de mogelijke aanwezigheid van beschermde flora en fauna. Verder wordt in deze rapportage een beperkte toetsing van beschermde gebieden uitgevoerd, om invloed op het NNN en Natura 2000-gebieden uit te sluiten. Een toetsing aan beschermde houtopstanden is niet nodig, omdat het plangebied volledig binnen de bebouwde kom ligt.

Bij het kappen van bomen moet uiteraard wel rekening gehouden worden met de APV van de gemeente Dordrecht. Volgens de APV is een kapvergunning nodig als de boom op de Bomenlijst staat. Bomen die niet op de Bomenlijst staan kunnen zonder omgevingsvergunning gekapt worden. De vergunning kan echter worden geweigerd op grond van:

- De natuurwaarde van de houtopstand
- De landschappelijke waarde van de houtopstand
- De waarde van de houtopstand voor stads- en dorpschoon
- De beeldbepalende waarde van de houtopstand
- De cultuurhistorische waarde van de houtopstand
- De waarde voor de leefbaarheid van de houtopstand

Verder kan het bevoegd gezag een herplantplicht opleggen en kunnen er verder voorschriften aan de kapvergunning verbonden worden. De houder van de vergunning is verder verplicht om binnen één jaar na afgifte van de vergunning deze te gebruiken anders vervalt de vergunning. Indien in deze vergunning een herplantplicht is voorgeschreven, moet ook deze binnen die termijn uitgevoerd zijn.

Binnen de begrenzing van het plangebied zijn geen bomen die op de Bomenlijst van de gemeente staan. Er is dan ook geen kapvergunning vanuit de APV nodig.

1.4 Werkwijze

De mogelijke aanwezigheid van beschermde soorten en gebieden is bepaald aan de hand van de volgende gegevens:

- Regionale en landelijke verspreidingsatlassen en -data (zie ook H7)
- Nationale Databank Flora en Fauna (NDFF)
- Natuurkaart van TAUW (<https://www.TAUW.nl/op-welk-terrein/ecologie/ecoviewer.html>)
- Een oriënterend veldbezoek op 30 april 2021

Het doel van de literatuurstudie is om na te gaan welke beschermde soorten en gebieden in of in de omgeving van het plangebied kunnen voorkomen. De ecooloog controleert tijdens het oriënterende veldbezoek of de locatie voldoet aan eisen die soorten aan hun leefomgeving stellen. Ook kijkt de ecooloog naar aanwijzingen van de aanwezigheid (zichtwaarnemingen en sporen van terreingebruik, zoals hollen, uitwerpselen, haren, prooi- of voedselresten).

1.5 Kwaliteit

Voor soortenbescherming is een volledige garantie over de aanwezigheid niet te geven. Door inzet van deskundige ecologen en landelijk geaccepteerde onderzoeksmethodes wordt de kwaliteit van het onderzoek zoveel mogelijk gewaarborgd. Mede in dit kader is TAUW aangesloten bij het Netwerk Groene Bureaus, een samenwerkingsverband van adviesbureaus die ecologisch advies geven en ecologisch onderzoek verrichten.

1.6 Uitgangspunten

De volgende uitgangspunten zijn van toepassing op de beoogde ontwikkeling:

- Door de opdrachtgever is aangegeven dat tijdens de toetsing mag worden uitgegaan van de ontwikkeling 'optie 3'. De andere opties voor de toekomstige situatie zijn dan ook niet getoetst
- De werkzaamheden worden tussen zonsopkomst en zonsondergang uitgevoerd
- De werkzaamheden worden zo veel mogelijk buiten het broedseizoen uitgevoerd. Waar dit niet mogelijk is worden aanvullende maatregelen genomen om verstoring van broedende vogels volledig te voorkomen
- De bomen binnen het plangebied blijven behouden, met uitzondering van de bomen die direct rondom de school staan; deze bomen worden gekapt (zie ook bijlage 1)
- De watergang die ten zuiden van het plangebied loopt, wordt tijdens en na de werkzaamheden niet extra verlicht. Uitgangspunt is verder dat de watergang behouden blijft

2 Situatie en beoogde ontwikkeling

Dit hoofdstuk bevat achtergrondinformatie over de huidige situatie, het voorgenomen plan en de uit te voeren werkzaamheden.

2.1 Huidige situatie

Figuur 2.1 toont de globale ligging van het plangebied. Het gaat om de Karel Doormanweg 8, te Dordrecht (gemeente Dordrecht, provincie Zuid-Holland). Het plangebied bestaat uit een schoolgebouw uit 1974. Het gebouw heeft één bouwlaag en een plat dak. In de muur zijn geen stootvoegen aanwezig. De boeiborden en dakoverstekken sluiten naadloos aan op de buitengevels. Er is één plaats waar een spleet tussen de boeiborden aanwezig is, maar de ruimte achter deze boeiborden is nat door insijpelend regenwater.

Het gebied direct rond het gebouw is in het noorden, oosten en westen verhard met betontegels. Ten zuiden van de het gebouw is een grasvegetatie met enkele bomen aanwezig. Aan de zuidrand wordt het gebied begrensd door een watergang. De oever van die watergang bestaat uit een metalen oeverbeschoeiing. Dit grasveld loopt langs de oostgrens door. Langs de noord- en westgrens loopt een hekwerk dat op sommige plaatsen is ingeplant met een haag. Buiten het hek lopen de Laan der Verenigde Naties (noordgrens) en de Karel Doormanweg (westgrens). Figuur 2.2 geeft een impressie van het plangebied.

Figuur 2.1 Ligging van het plangebied (GIS-kaart)

Foto 1: Entree van het schoolgebouw

Foto 2: Dakconstructie met afgedichte openingen

Foto 3: Enige locatie waar dakconstructie open is. De ruimte achter de opening is permanent vochtig en dus niet geschikt voor beschermde verblijfplaatsen

Foto 4: Zicht op de haag langs een deel van de noordzijde van het projectgebied (Laan der Verenigde Naties)

Foto 5: Groene omkadering aan de zuidzijde van het projectgebied.

Foto 6: Boom in het zuiden van het projectgebied. In deze boom is één spreekwennest aanwezig (midden op de foto)
Figuur 2.2 Impressie van het plangebied

2.2 Beoogde ontwikkeling

De beoogde ontwikkeling betreft de herontwikkeling van het huidige gebied. Hoe dit precies gaat gebeuren is nog niet duidelijk. Vast staat wel dat dit de sloop van de schoollocatie betreft, gevolgd door een nieuwbouwfase waarin appartementen worden ontwikkeld. Hiervoor zijn vier scenario's ontwikkeld. Van deze scenario's is 'Optie 3' voorlopig het meest aannemelijke alternatief (pers. med. Sjoerd-Dirk Fiaschi-Van der Est, Senior Beleidsadviseur Ecologie Gemeente Dordrecht) Figuur 2.3 geeft een beeld van de toekomstige ontwikkeling die in deze rapportage getoetst is.

Figuur 2.3 De beoogde ontwikkeling 'optie 3' (bron: Arons en gelauff architecten, 2020)

3 Gebiedsbescherming

In dit hoofdstuk volgt een beperkte toetsing aan de gebiedenbescherming onder de Wnb en de Wro.

3.1 Natura 2000-gebieden

3.1.1 Inleiding

In de Wet natuurbescherming (Wnb) zijn bepalingen opgenomen voor de bescherming van Natura 2000-gebieden. Het is verboden zonder vergunning plannen te realiseren die verslechtering van de kwaliteit van habitats van instandhoudingsdoelen tot gevolg kunnen hebben (artikel 2.7). Dit geldt ook als plannen een significant verstrend effect kunnen hebben op de instandhoudingsdoelen.

3.1.2 Effecten

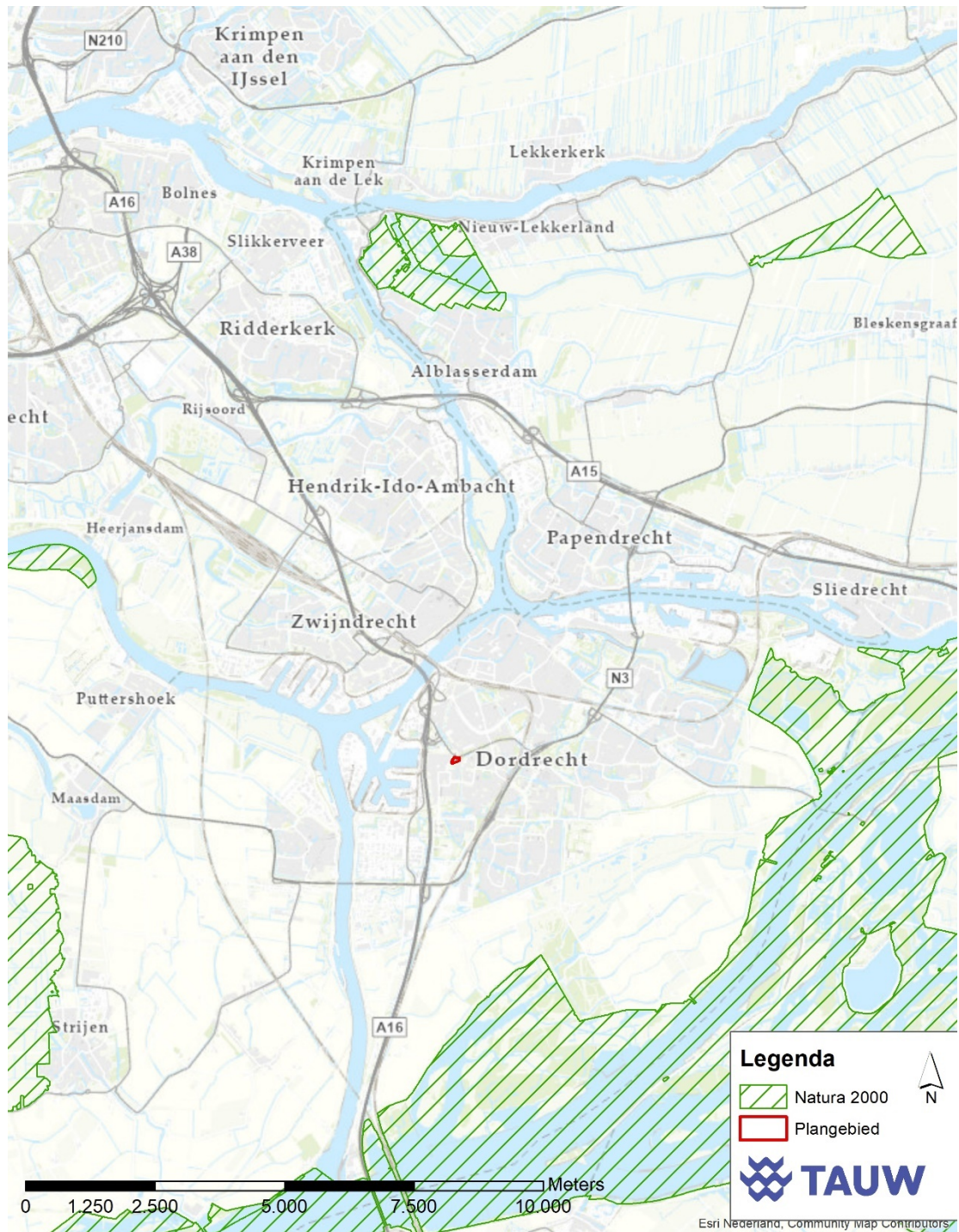
Figuur 3.1 geeft de ligging van het plangebied weer ten opzichte van Natura 2000-gebieden. Het plangebied bevindt zich volledig binnen de bebouwde kom van Dordrecht. Tabel 3.1 geeft meer informatie over de ligging van het plangebied ten opzichte van de Natura 2000-gebieden in de omgeving.

Tabel 3.1 Ligging en afstand ten opzichte van Natura 2000-gebieden in de omgeving

Naam gebied	Oriëntatie ten opzichte van het plangebied	Afstand tot plangebied	Soort gebied
Biesbosch	Zuidoost	4 km	VR+HR
Oudelande van Strijen	Zuidwest	8 km	VR
Oude Maas	Noordwest	7 km	HR
Boezems Kinderdijk	Noord	9 km	VR
Donkense Laagten	Noordoost	11 km	VR

Gezien de aard en het lokale karakter van de ingreep worden negatieve externe effecten als gevolg van verstoring door bijvoorbeeld licht geluid en trillingen op Natura 2000-gebieden zeker niet verwacht. De afstand tussen het plangebied en de dichtstbijzijnde kwetsbare gebieden is hiervoor te groot.

Effecten als gevolg van stikstof kunnen niet op voorhand worden uitgesloten. Hiervoor is in deze fase onvoldoende informatie beschikbaar over het uiteindelijke ontwerp en de machines die voor de sloop en bouw worden ingezet. Er wordt geadviseerd een AERIUS-berekening uit te voeren als meer bekend is over de aanlegfase en gebruiksfase. Hiervoor is informatie nodig over de in te zetten machines, het aantal draaiuren en vervoersbewegingen dat verwacht wordt tijdens de aanlegfase. Verder is informatie nodig over het energieverbruik in de toekomstige situatie.

Figuur 3.1 De ligging van het plangebied ten opzichte van Natura 2000-gebieden

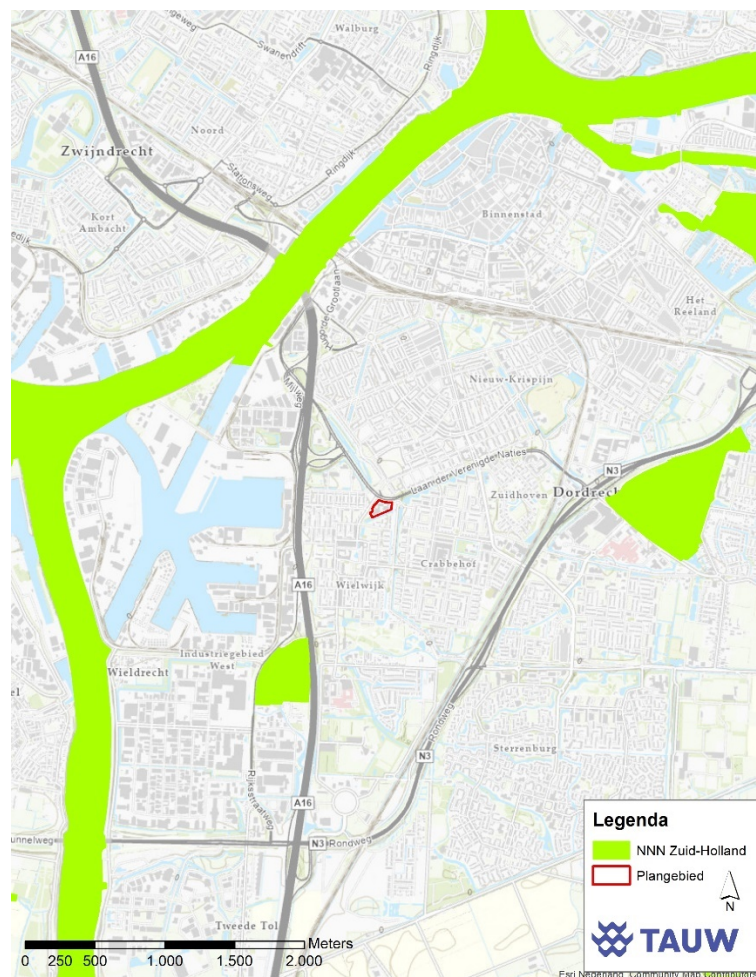
3.2 Natuurnetwerk Nederland

3.2.1 Inleiding

Het Natuurnetwerk Nederland (NNN, voorheen de Ecologische Hoofdstructuur) is een netwerk van natuurgebieden waarmee de biodiversiteit behouden en versterkt wordt. De NNN is planologisch beschermd via de Wet ruimtelijke ordening (Wro). In het NNN geldt het 'nee, tenzij' - principe. Tot slot beperkt het beschermingsregime zich tot het Natuurnetwerk zelf. Externe werking is binnen de provincie Zuid-Holland niet van toepassing.

3.2.2 Effecten

Figuur 3.2 geeft de ligging van het plangebied weer ten opzichte van Natuurnetwerk Nederland. De afstand van de planlocatie tot het Natura 2000 gebied bedraagt circa 900 meter ten opzichte van het plangebied. Gebieden binnen het NNN worden niet in de uitvoering van het project betrokken. Gezien de aard en het lokale karakter van de ingreep worden negatieve effecten op het Natuurnetwerk Nederland uitgesloten.

Figuur 3.2 De ligging van het plangebied ten opzichte van het NNN

4 Soortenbescherming

In dit hoofdstuk volgt antwoord op de vraag de beoogde activiteiten schade (kunnen) op beschermde flora en fauna tot gevolg hebben.

4.1 Beschermingsregime en bepalingen

Het onderdeel soortenbescherming onder de Wnb heeft bepalingen opgenomen voor de bescherming van in het wild levende dier- en plantensoorten. Het gaat onder meer om soorten die in Nederland, maar ook in Europa in hun voortbestaan worden bedreigd. De Wnb kent drie beschermingsregimes:

- Vogels: het gaat hier om alle inheemse vogels in hun natuurlijk verspreidingsgebied. Ze zijn beschermd via de Vogelrichtlijn
- Dieren en planten: het gaat hier om inheemse dieren en planten, die zijn beschermd via de Habitatrichtlijn en de verdragen van Bern en Bonn
- Nationale soorten: het gaat hier om soorten, die niet onder de reikwijdte van de Vogel- of Habitatrichtlijn vallen. Deze soorten zijn wel nationaal beschermd

Per beschermingsregime geldt een aantal verbodsbepalingen. Hier is ook een beschrijving opgenomen onder welke voorwaarden een bevoegd gezag ontheffing of vrijstelling kan verlenen. Tabel 4.1 is een samenvatting van de verbodsbepalingen. Ze voorzien in een bescherming van verblijfplaatsen, evenals de bescherming tegen versturende invloeden. Gedeputeerde Staten van provincie Zuid-Holland kan een ontheffing verlenen van de verboden als genoemd in de artikelen 3.1, 3.5 en 3.10.

4.2 Vrijstellingen

In de Wnb is een aantal algemene soorten amfibieën en zoogdieren beschermd onder de categorie 'Nationale soorten', zoals gewone pad, bruine kikker en konijn. Provincie Zuid-Holland heeft bevoegdheid om bij verordening deze soorten 'vrij te stellen' van de ontheffingsplicht (provincie Zuid-Holland, 2016). Dit betekent dat geen ontheffing nodig is voor werken gericht op ruimtelijke inrichting en ontwikkeling en beheer en onderhoud. Vrijgestelde soorten zijn niet meegenomen in deze toetsing.

Tabel 4.1 Verbodsbepalingen soortenbescherming onder de Wnb

Verbodsbepaling	A	B	C	D	E
	Vogels Vrl	Dieren Hrl/ Bonn/Bern	Planten Hrl/ Bonn/Bern	Dieren (‘nationaal’)	Planten (‘nationaal’)
Dieren of planten:					
Doden of vangen	3.1.1	3.5.1		3.10.1.a	
Storen/verstoren	3.1.4 (tenzij 3.1.5)	3.5.2			
Plukken, verzamelen, afsnijden, ontwortelen of vernielen			3.5.5		3.10.1.c
Onder zich hebben of vervoeren	3.2.6	3.6.2	3.6.2		
Plaatsen:					
Vernielen, beschadigen of wegnemen nesten	3.1.2				
Beschadigen of vernielen voortplantingsplaatsen		3.5.4		3.10.1.b (vaste vp)	
Beschadigen of vernielen rustplaatsen	3.1.2	3.5.4		3.10.1.b (vaste rp)	
Eieren:					
Vernielen (of –Vrl- beschadigen)	3.1.2	3.5.3			
Rapen	3.1.3	3.5.3			
Onder zich hebben	3.1.3				

Toelichting:

Codes verwijzen naar wetsartikelen Wet natuurbescherming.

Oranje verbodsbepaling geldt alleen wanneer sprake is van opzet.

Rood verbodsbepaling geldt in alle gevallen, ook wanneer geen sprake is van opzet.

4.3 Zorgplicht

De zorgplicht (artikel 1.11 van de Wnb) houdt in dat handelingen, die nadelige gevolgen kunnen hebben voor in het wild levende dieren en planten achterwege worden gelaten. Als zich mogelijk negatieve effecten voordoen, dan treft de initiatiefnemer noodzakelijke maatregelen om die gevolgen te voorkomen of zo veel mogelijk te beperken/ongedaan te maken.

Het betreft alle in het wild levende dieren en planten. De zorgplicht dient onder meer als vangnet voor de bescherming van soorten waarvoor op grond van de Wnb geen specifiek verbod geldt. De zorgplicht is daarnaast van toepassing op beschermde gebieden.

4.4 Literatuuronderzoek

4.4.1 Algemeen

Het plangebied ligt binnen het algemene verspreidingsgebied van volgende soortgroepen, waarvan diverse soorten beschermd zijn onder de Wnb: amfibieën, reptielen, grondgebonden zoogdieren, dagvlinders, libellen, flora, vissen, vleermuizen, vogels en weekdieren. Door de ligging van het plangebied binnen de stedelijke woonkern van Dordrecht, kunnen meerdere van deze beschermde soorten echter op voorhand worden uitgesloten. Voor de soort(groep)en waarbij dit relevant is, wordt dat in de volgende sub paragrafen nader onderbouwd.

4.4.2 Reptielen en amfibieën

Amfibieën en reptielen die beschermd zijn onder de Wnb kunnen het plangebied niet bereiken. De rugstreeppad en ringslang komen in de omgeving van Dordrecht voor, maar deze soorten zijn in het projectgebied uitgesloten vanwege de geïsoleerde ligging van het plangebied in het centrum van de woonkern van Dordrecht. De Laan der Verenigde Naties en de Karel Doormanweg vormen een onneembare barrière, net als de beschoeide oevers van de watergang is het zuiden van het plangebied. Beide soorten zijn de afgelopen 10 jaar niet in de directe omgeving van het plangebied waargenomen (NDFF).

4.4.3 Grondgebonden zoogdieren

De steenmarter, Noordse woelmuis en bever komen mogelijk in de omgeving van Dordrecht voor. De afgelopen 10 jaar zijn steenmarter en Noordse woelmuis niet in de bebouwde kom van Dordrecht waargenomen (NDFF). Bever is wel daar waargenomen, maar deze waarnemingen bevinden zich op ongeveer twee kilometer van het plangebied aan de overzijde van de provinciale N3 (NDFF), die een barrière vormt voor migrerende bevers. Dit geldt ook voor bever die voorkomt ten noorden van de woonkern van Dordrecht. De spoorlijnen door het centrum van Dordrecht vormen voor deze exemplaren een onpasseerbare barrière.

4.4.4 Flora, vissen en ongewervelden

Ook Wnb beschermde flora, vlinders, libellen, overige ongewervelden en vissen kunnen op basis van literatuuronderzoek worden uitgesloten. Beschermde soorten uit deze soortgroepen stellen hoge eisen aan hun leefgebied, en worden doorgaans vooral in natuurgebieden waargenomen. De bebouwde kom van Dordrecht voldoet niet aan die eisen. Daarbij zijn er, net als bij de eerder genoemde soortgroepen, barrières in de omgeving die kolonisatie van het plangebied verhinderen.

4.4.5 Nader te beoordelen soortgroepen

Wnb beschermde vleermuizen en vogels kunnen niet op voorhand worden uitgesloten. Tabel 4.2 geeft een overzicht van de beschermde soorten die potentieel in het plangebied voorkomen. Bij beschermde vogelsoorten is onderscheid gemaakt tussen vogels waar de nestplaats alleen beschermd is als deze in gebruik is, en vogels waarbij de nestplaats ook beschermd is als deze niet in gebruik is als broedlocatie. Van vogels waarbij de nestplaats ook beschermd is als deze niet in gebruik zijn de nesten onderverdeeld in vijf verschillende beschermingscategorieën. Hierbij zijn nestplaatsen in categorie 5 het lichtst beschermd en nestplaatsen in categorie 1 het zwaarst.

Tabel 4.2 Soorten in de omgeving van het plangebied

Soortgroep	Aanwezige soorten in omgeving
Vleermuizen	Gewone dwergvleermuis, kleine dwergvleermuis, laatvlieger, meervleermuis, ruige dwergvleermuis en watervleermuis
Vogels	Algemene broedvogels als meerkoet, merel en roodborst
Vogels jaarrond beschermd	Categorie 1 t/m 4: Gierzwaluw, huismus, kerkuil, slechtvalk, boomvalk, buizerd, havik, ransuil, roek, sperwer en wespendif Categorie 5: Spreeuw, grote bonte specht, koolmees en pimpelmees.

4.5 Effecten

4.5.1 Vleermuizen

Inleiding

Er zijn drie typen leefgebied van vleermuizen te onderscheiden: verblijfplaatsen, foerageergebied en vliegroutes. Verblijfplaatsen bevinden zich, afhankelijk van de soort, in woningen, andere bouwwerken of in bomen. Foerageergebieden zijn groen- of waterstructuren zoals struweel, bomenrijen en watergangen. Vliegroutes worden gevormd door lijnvormige elementen zoals bomenrijen, randen van bebouwing en watergangen.

Verblijfplaatsen - gebouwen

Bij het oriënterende veldbezoek heeft de ecooloog geen geschikte verblijfplaatsen voor gebouw bewonende vleermuizen vastgesteld. Het gebouw heeft een plat dak en geen stootvoegen. Verblijfplaatsen onder dakpannen, in een zolderconstructie en/of in de spouw zijn daarom uitgesloten. Er zijn, op één locatie na, geen plekken waargenomen waar ruimtes achter boeiborden wegkruipmogelijkheden bieden voor vleermuizen. Nagenoeg al deze boeiborden zijn namelijk met kitnaden en rubberen afdichtingen dichtgezet. De enige locatie waar wel voldoende ruimte voor vleermuizen aanwezig is, is door insijpelend regenwater permanent ongeschikt als verblijfplaats (zie foto 3 in figuur 2.2). Hierdoor zijn verblijfplaatsen voor gebouwbewonende vleermuizen (zoals gewone dwergvleermuis, kleine dwergvleermuis, meervleermuis en laatvlieger) in het plangebied uitgesloten.

Verblijfplaatsen - bomen

Ten zuiden van het schoolgebouw staan twee grote wilgen die potentieel geschikt zijn als verblijfplaats voor boom bewonende vleermuizen. In deze bomen zijn namelijk enkele spechtenholen aanwezig. Vanaf de grond is niet goed vast te stellen hoe ver deze holtes doorlopen, maar niet kan worden uitgesloten dat deze geschikt zijn als verblijfplaats voor boombewonende vleermuizen. Er bestaat onduidelijkheid of deze bomen gekapt gaan worden. In de toetsing is er vanuit gegaan dat de bomen ver genoeg uit de gevel staan om behouden te blijven. In dat geval zijn effecten voor vleermuizen uitgesloten als de potentiële verblijfplaatsen niet aangelicht worden. De locatie van de betreffende bomen is opgenomen in figuur 4.1 en bijlage 1.

Als de bomen toch gekapt of extra aangelicht worden in de realisatie- en/of gebruiksfase, dan is vleermuisonderzoek nodig om vast te stellen of de holtes (potentieel) geschikt zijn voor vleermuizen. Dit onderzoek moet bestaan uit een inspectie van de holtes met een endoscoop en hoogwerker/boomklimmer. Deze beoordeelt of vleermuizen uitgesloten kunnen worden, of dat er toch nog aanvullend onderzoek nodig is. Dit aanvullende onderzoek moet dan bestaan uit een vleermuisinventarisatie volgens de meest recente versie van het Vleermuisprotocol van het NGB.

Foerageergebieden en vliegroutes

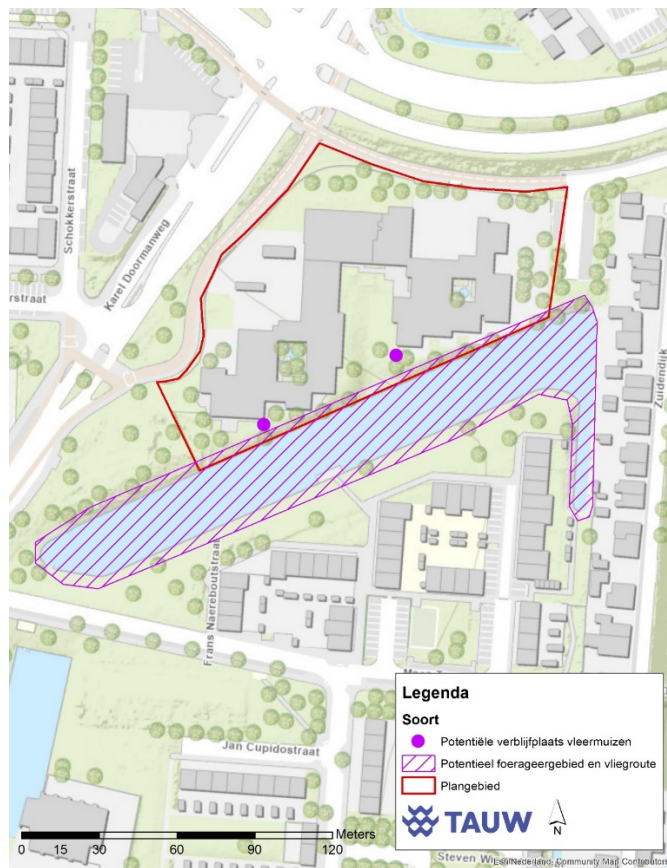
Naast verblijfplaatsen zijn ook foerageergebieden en vliegroutes van vleermuizen beschermd als deze een essentieel onderdeel zijn van het leefgebied. Vliegroutes bestaan vaak uit weinig tot niet verlichte lijnvormige landschapselementen, zoals als watergangen en bomenrijen.

Foerageergebieden zijn plaatsen waar een groot aanbod aan insecten aanwezig is. Dit kunnen watergangen zijn, maar ook vegetaties met veel bloemen.

De watergang en groenstructuren ten zuiden van het plangebied zijn nu niet verlicht en potentieel geschikt als vliegroute en foerageergebied. Nader vleermuisonderzoek naar deze potentiële functies is niet nodig, mits de bomen aan de waterkant behouden blijven en de watergang niet extra verlicht wordt. De zone met te behouden bomen is aangegeven in bijlage 1. Als dit niet mogelijk is, is een onderzoek nodig om te bepalen of deze watergang en het omliggende gebied een essentieel onderdeel is van het leefgebied van vleermuizen. Dit onderzoek moet uitgevoerd worden volgens de richtlijnen die zijn opgenomen in de meest recente versie van het Vleermuisprotocol van het NGB.

Tabel 4.3 Overzicht van de potentiële functies van het plangebied voor vleermuizen

Type verblijfplaats	Aanwezig?	Vleermuissoorten
Verblijfplaatsen in gebouw	Nee, uitgesloten op basis van constructie	n.v.t.
Zomerverblijf in boom	Niet uitgesloten, nader onderzoek bij kap boom of extra verlichting	Ruige dwergvleermuis en watervleermuis.
Paarverblijf in boom	Niet uitgesloten, nader onderzoek bij kap boom of extra verlichting	Ruige dwergvleermuis
Kraam- en winterverblijf in boom	Nee, holte te klein en oppervlakkig	n.v.t.
Foeragegebied	Uitgesloten, mits bomen niet gekapt of aangelicht worden. Nader onderzoek bij kap boom of extra verlichting	Gewone dwergvleermuis, kleine dwergvleermuis, laatvlieger, meervleermuis, ruige dwergvleermuis en watervleermuis
Vliegroute	Uitgesloten, mits bomen niet gekapt of aangelicht worden. Nader onderzoek bij kap boom of extra verlichting	Gewone dwergvleermuis, kleine dwergvleermuis, laatvlieger, meervleermuis, ruige dwergvleermuis en watervleermuis

Figuur 4.1 Kaart met de potentiële functies van het gebied voor vleermuizen

4.5.2 Broedvogels

Vogels met jaarrond beschermde nesten categorie 1 t/m 4

De nesten van deze soorten zijn het hele jaar beschermd, evenals de functionele leefomgeving rondom het nest. In de omgeving van het projectgebied zijn potentieel geschikte nestplaatsen van gierzwaluw, huismus, kerkuil, slechtvalk, boomvalk, buizerd, havik, ransuil, roek, sperwer en wespandief aanwezig.

Tijdens het veldbezoek zijn geen geschikte nestplaatsen voor deze soorten aangetroffen. Het gebouw is door het ontbreken van openingen ongeschikt als nestplaats voor gebouw bewonende soorten als gierzwaluw, huismus en kerkuil. De opening die wel aanwezig is, is zoals eerder vermeld ongeschikt. Daarnaast kan slechtvalk door de geringe hoogte van het gebouw worden uitgesloten.

Ook nesten van boom bewonende soorten zijn uitgesloten. Alle bomen waren goed inspecteerbaar omdat zij nog niet vol in blad stonden. Bij de inspectie zijn geen horsten vastgesteld. Daarnaast maakt de ligging binnen de bebouwde kom het gebied onaantrekkelijk voor roofvogels en uilen, omdat er vrijwel constant verstoring van mensen en verkeer in de omgeving aanwezig is. Zodoende zijn kunnen nesten van boomvalk, buizerd, havik, ransuil, roek, sperwer en wespandief uitgesloten.

Vogels met jaarrond beschermde nesten categorie 5

De nesten van vogels in deze categorie zijn alleen jaarrond beschermd als 'zwaarwegende feiten of ecologische omstandigheden' dat rechtvaardigen. Bij het oriënterende veldbezoek zijn twee nesten van spreeuwen aangetroffen buiten het plangebied (zie figuur 4.2). Deze soort kent een sterk negatieve trend over de periode van meer dan 10 jaar en de staat van instandhouding is als 'Matig Ongunstig' beoordeeld (SOVON, 2021). Over de periode 1984-2012 is de broedpopulatie in Nederland zelfs met gemiddeld 4 % per jaar afgenomen. In 2014 was minder dan 40 % van de populatie van medio jaren tachtig over. Daarom zijn er zwaarwegende feiten om de nestplaatsen te behouden. Dit kan door de bomen waar de nestplaatsen zich bevinden niet te kappen en buiten het broedseizoen van spreeuw (globaal begin maart t/m half juni) te werken. Als de nestplaatsen niet behouden kunnen blijven moet een ontheffing worden aangevraagd en moeten de nestplaatsen worden gecompenseerd op basis van een activiteitenplan dat door het bevoegd gezag wordt beoordeeld.

Tijdens het broedseizoen beschermde vogels

De nesten van deze soorten zijn beschermd als ze als broedlocatie in gebruik zijn. Bij het oriënterende veldbezoek is één nest van meerkoet aangetroffen buiten het plangebied. Er was een paartje met nestbouw bezig. Het nest mag niet verstoord mogen worden tot de jongen uitgevlogen zijn en het nest verlaten is. De nestplaats bevindt zich in de watergang die ten zuiden van het plangebied loopt. De locatie van het nest is opgenomen in figuur 4.2.

Naast deze nestplaats kunnen er ook nesten van andere algemene broedvogels in en om het plangebied ontstaan, bijvoorbeeld van merel, roodborst en houtduif. Vogels kunnen gedurende het gehele jaar tot broeden komen. Het is daarom van groot belang om hier voorafgaand aan het werk rekening mee te houden. De kans op een broedgeval is het grootst in de periode 1 maart tot en met 15 augustus (dit wordt wel gezien als het reguliere broedseizoen). Een (periodieke) controle op nesten van broedvogels is voorafgaand aan de werkzaamheden noodzakelijk om overtreding van de Wet natuurbescherming te voorkomen. Indien een broedgeval aanwezig is, dient een verstoringvrije zone te worden aangehouden, waarbinnen gedurende de periode van broeden niet wordt gewerkt. De breedte van deze zone dient door een ter zake kundige te worden bepaald.

Figuur 4.2 Nestplaatsen van spreeuw en meerkoet in het plangebied

4.5.3 Zorgplicht

Ten aanzien van de zorgplicht zijn de volgende maatregelen van toepassing (zie hieronder). Er wordt geadviseerd deze maatregelen verder uit te werken in een ecologisch werkprotocol:

- Er wordt een broedvogel controle uitgevoerd voor de start van de werkzaamheden in de periode 1 maart tot en met 30 september
- Voor het bouwrijp maken van het plangebied worden schuilmogelijkheden voor dieren (takhopen, bladhopen steenstapels, enzovoorts) handmatig verwijderd. Dieren die hieronder worden aangetroffen, worden, waar mogelijk, gevangen en in het park direct ten zuidwesten van het plangebied vrijgelaten
- Bij het bouwrijp maken van het terrein wordt vanuit het noordoosten naar het zuidwesten gewerkt. Hierdoor hebben dieren de kans voor de werkzaamheden uit naar het park ten zuidwesten van het plangebied te vluchten

4.6 Invasieve exoten

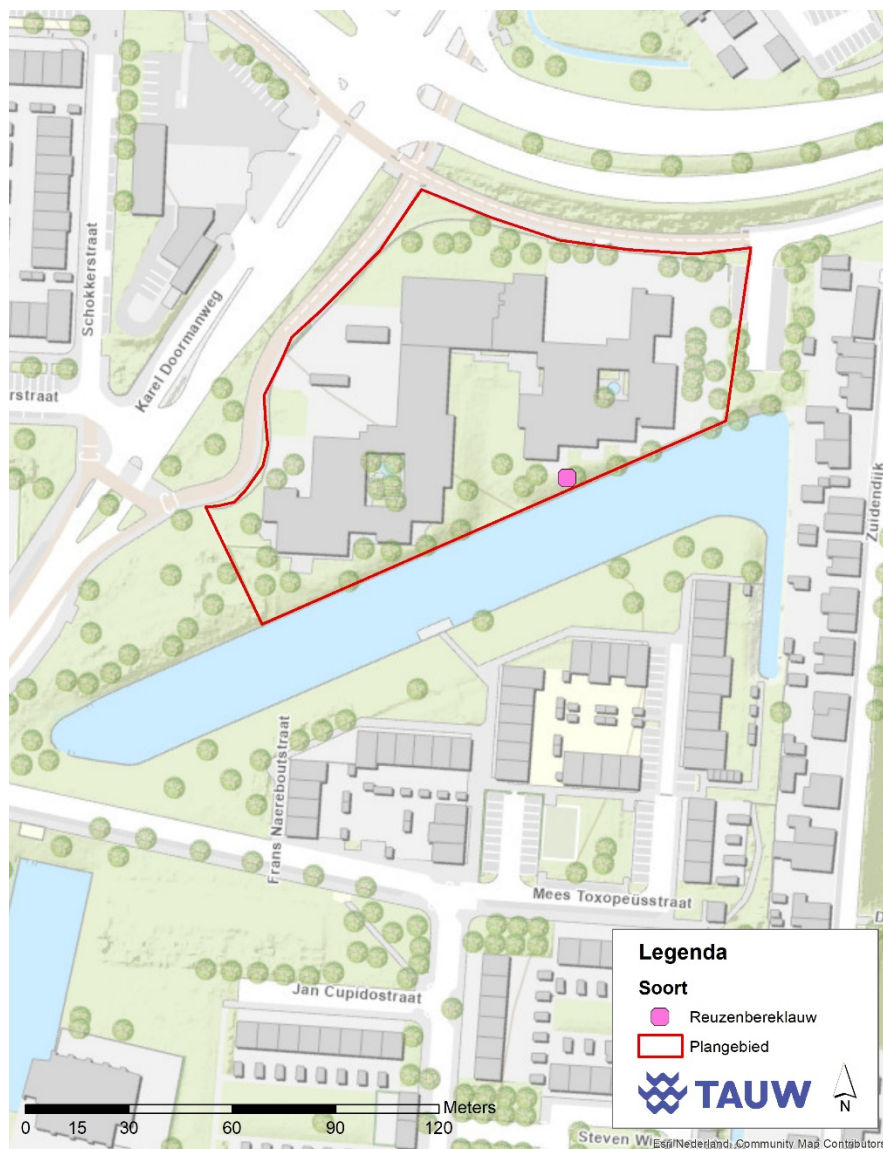
Exoten zijn soorten die van oorsprong niet in Nederland voorkomen en een gevaar vormen voor de bio-veiligheid of inheemse soortenrijkdom. De Europese Unie heeft sinds 2016 een aantal van deze soorten op een zogenaamde Unilijst geplaatst. Er geldt een verbod op bezit, handel, kweek, transport en import van planten en dieren die op deze lijst staan. Daarnaast zijn de provincies zijn verantwoordelijk voor het actief bestrijden van deze invasieve exoten.

Een van de soorten die op de lijst staat is de reuzenberenklauw (NVWA, 2019). De soort komt in Nederland algemeen voor, vooral in stedelijk gebied. Binnen het plangebied is één groeiplaats van reuzenberenklauw vastgesteld aan de oever van de watergang in het zuiden van het gebied (zie figuur 4.3 en 4.4).

Figuur 4.3 Groeiplaats van reuzeberenklauw aan de oever van de watergang

Het verwijderen van planten van de reuzenberenklauw is de meest effectieve maatregel om verspreiding naar de omgeving en gezondheidsschade te voorkomen. De plant is te bestrijden door te voorkomen dat er rijp zaad wordt gevormd. Eén van de mogelijkheden is de wortel in het vroege voorjaar op enige diepte (ten minste 15 cm) af te steken en dit in de zomer te herhalen. Een andere mogelijkheid is afmaaien. Dit moet meerdere keren (ten minste 5 keer) per groeiseizoen herhaald te worden. Deze frequentie is nodig om te voorkomen dat de plant weer ondergrondse reserves aan kan leggen en omdat na het maaien een deel van de planten in staat is om snel en op lage hoogte tot bloei te komen. Omdat de zaden tot 7 jaar kiemkrachtig blijven, is de bestrijding een langdurig proces.

Figuur 4.4 Globale locatie van de groeiplaats van reuzenberenklauw in het plangebied

5 Biodiversiteit

5.1 Inleiding

Met het uitvoeren van dit project liggen er ook kansen om de biodiversiteit in het gebied een impuls te geven. Deze kansen zijn niet bindend en staan los van de Wet natuurbescherming. Het stimuleren en behouden van de biodiversiteit is echter wel als een van de speerpunten opgenomen in de nieuwe omgevingsvisie van de gemeente Dordrecht (gemeente Dordrecht, 2020). Hieronder worden enkele adviezen gegeven over het inpassen van biodiversiteit in het ontwerp en de uitvoering hiervan.

5.2 Adviezen voor inpassing

5.2.1 Natuurvriendelijk beheer en inrichting groene ruimte

In het ontwerp is rond het gebouw voorzien in een groene ruimte. Bij de inrichting van deze groene ruimte dient vanuit het oogpunt van biodiversiteit gekozen te worden voor inheemse planten. Deze bomen, struiken en planten zijn niet alleen beter aangepast aan het Nederlandse milieu, ze zijn in veel gevallen ook geschikt als voedsel of waardplant voor insecten en vogels. Het toepassen van inheems plantmateriaal kan bovendien eenvoudig in het ontwerp geïntegreerd worden.

Na het inrichten dient het terrein het natuurvriendelijk beheerd worden, ten bate van de ontwikkeling van de lokale biodiversiteit. Dit houdt in dat bij het beheer rekening gehouden wordt met eisen die insecten en andere dieren stellen aan de vegetaties. Een voorbeeld van natuurvriendelijk beheer dat de biodiversiteit in een gebied kan verhogen is 'sinusbeheer'. Hierbij blijft per maaibeurt circa 40 % van de vegetatie staan en er wordt gewerkt met een slingerende maaipaden. De ligging van deze maaipaden variëren in ruimte en tijd.

5.2.2 Het aanleggen van natuurvriendelijke oevers:

De huidige oever van de watergang ten zuiden van het plangebied is strak begrensd met een metalen beschoeiing. Door hier een natuurlijke overgang te creëren ontstaan meer kansen voor biodiversiteit. De optimale dimensies van een natuurvriendelijke oever hangen af van de breedte van de watergang. Voor het grootste effect moet een oever een talud hebben van maximaal 1:3. Hoe breder de watergang, hoe groter de breedte van dit flauwe talud moet zijn. Een eventueel ontwerp van een natuurvriendelijke oever moet verder uitgewerkt worden in overleg met een ecooloog.

5.2.3 Natuur inclusief bouwen:

Bij natuur inclusief bouwen worden nestmogelijkheden en verblijfplaatsen van (beschermde) diersoorten in de ontwerpfase in het gebouw geïntegreerd. Hiermee ontstaat, vaak zonder veel meerkosten, een gebouw dat positief bijdraagt aan de biodiversiteit in de omgeving. Meer informatie over natuur inclusief bouwen is te vinden op bouwnatuurinclusief.nl of checklistgroenbouwen.nl. Voorbeelden van natuur inclusieve maatregelen die hier goed passen zijn nestkasten voor spreeuw (zoals bijvoorbeeld de spreeuwenpot van Waveka) en verblijfplaats voor vleermuizen (zoals de IB VL 05 van Vivara Pro). Andere mogelijkheden zijn inbouwstenen voor zwarte roodstaart (IB DI 01 van Vivara Pro) en voor insecten (IP BL 02 van Vivara Pro).

6 Conclusies en aanbevelingen

In opdracht van gemeente Dordrecht heeft TAUW onderzoek gedaan naar de consequenties van de Wet natuurbescherming voor het ontwikkelen van de Kompaslocatie aan de Karel Doormanweg 8, te Dordrecht. Hiervoor is een wijziging van het bestemmingsplan nodig. Dit kan alleen doorgaan als duidelijk is dat uitvoering van het plan niet in strijd is met de bepalingen als opgenomen in de Wnb, of als de benodigde vergunningen en/of ontheffingen redelijkerwijs kunnen worden verleend.

Welke onderdelen van de Wet natuurbescherming (hierna te noemen Wnb) zijn van belang?

De ontwikkeling moet worden getoetst aan gebiedsbescherming en soortenbescherming. Het onderdeel houtopstanden is niet van toepassing omdat het plangebied zich binnen de bebouwde kom van Dordrecht bevindt. Er moet wel rekening gehouden worden met de APV van de gemeente Dordrecht. Hierin staat dat bomen op de Bomenlijst vergunningplichtig zijn. Binnen de begrenzing van het plangebied, naast de school, staan geen bomen op de Bomenlijst staan. Er is dan ook geen kapvergunning vanuit de APV nodig.

In hoeverre is de beoogde ontwikkeling (mogelijk) strijdig met de Wnb?

Het plan heeft geen invloed op het NNN. Negatieve effecten voor Natura 2000-gebieden als gevolg van licht geluid en trillingen zijn uitgesloten. Wel is een AERIUS berekening nodig om effecten van stikstof uit te kunnen sluiten. Deze berekening moet ruim vóór de start van de werkzaamheden zijn uitgevoerd.

Beschermde soorten worden met de uitvoering van dit plan niet geschaad mist aan de volgende voorwaarden voldaan wordt:

- De bomen met nestplaatsen van spreeuw en potentiële verblijfplaatsen van vleermuizen blijven behouden en worden niet extra verlicht (zie bijlage 1)
- De watergang ten zuiden van het plangebied wordt tijdens de werkzaamheden en in de eindsituatie niet verder verlicht

Zijn maatregelen en/of een ontheffing nodig?

Uit de AERIUS-berekening moet blijken of er maatregelen nodig zijn om negatieve effecten voor Natura 2000-gebieden tegen te gaan.

Als aan de voorwaarden kan worden voldaan is nader onderzoek of een ontheffing in het kader van soortbescherming nodig. Maatregelen voor algemene dier- en plantensoorten moeten in het kader van zorgplicht uitgewerkt worden in een werkprotocol. Hier moeten ook de maatregelen met betrekking tot jaarrond beschermde vogelsoorten en vleermuizen in opgenomen worden.

Wat betekent dit voor de verdere planvorming en uitvoering?

Tijdens de planvorming moet rekening gehouden worden met de eisen met betrekking tot zorgplicht, vleermuizen en vogels met jaarrond beschermde nesten.

Is het beoogde bestemmingsplan redelijkerwijs uitvoerbaar?

Ja, mits uit de AERIUS-berekening blijkt dat effecten voor Natura 2000-gebieden uitgesloten zijn. Als dit niet het geval is moet eerst nader onderzocht worden of de effecten gemitigeerd of gecompenseerd kunnen worden (Voortoets). Pas daarna kan bepaald worden of het werk redelijkerwijs uitvoerbaar is, als er sprake is van een verhoogde stikstofdepositie.

Uit de toetsing blijkt dat er voldoende maatregelen genomen kunnen worden om negatieve effecten voor wettelijk beschermde soorten uit te sluiten. Deze bestaan uit het ontzien van de bomen met (potentiële) functies voor vleermuizen en vogels, en door te werken buiten het broedseizoen.

Als in een latere fase blijkt dat de betreffende bomen wel gekapt worden, dan zal nader onderbouwd moeten worden dat een ontheffing redelijkerwijs kan worden verwacht. Hiervoor moet ook een compensatieplan en een belangonderbouwing worden uitgewerkt. Deze zaken zijn nu niet uitgewerkt, omdat er van is uitgegaan dat de bomen behouden blijven.

In tabel 5.1 is een samenvatting opgenomen van de toetsing aan de soortenbescherming.

Tabel 5.1 Conclusies toetsing soortenbescherming

Aanwezige soort(groep)en	Effect	Vervolgstappen
Flora	Geen overtreding artikel 3.5 of 3.10	n.v.t.
Grondgebonden zoogdieren, amfibieën, reptielen, vissen, vlinders, libellen en overige ongewervelden	Geen overtreding artikel 3.5 of 3.10	Ecologisch werkprotocol in het kader van zorgplicht.
Vleermuizen	Geen overtreding artikel 3.5	Rekening houden met potentiële verblijfplaatsen, foerageergebieden en vliegroutes door bomen te sparen en bomen en watergang niet te verlichten. Als dit niet mogelijk is, is nader onderzoek en mogelijk een ontheffingsaanvraag nodig. Ecologisch werkprotocol in het kader van zorgplicht. In het kort: bij behoud bomen, geen maatregelen nodig wel werkprotocol. Bij kap bomen, nader onderzoek en mogelijk ontheffing nodig en werkprotocol. Zie figuur 4.1 voor relevante locaties.
Vogels	Geen overtreding artikel 3.1	Ecologisch werkprotocol in het kader van zorgplicht. Broedvogelcontrole voor start werkzaamheden.
Vogels jaarrond beschermd	Geen overtreding artikel 3.1 of 3.5	Rekening houden met nestplaatsen van spreek door bomen te sparen en bomen niet te verlichten. Als dit niet mogelijk is, is nader onderzoek en mogelijk een ontheffingsaanvraag nodig. Ecologisch werkprotocol in het kader van zorgplicht. In het kort: bij behoud bomen, geen maatregelen nodig wel werkprotocol. Bij kap bomen, nader onderzoek en mogelijk ontheffing nodig en werkprotocol. Zie figuur 4.2 voor relevante locaties.
Invasieve exoten	Unilijst invasieve exoten	In het plangebied is één groeiplaats van reuzenbereklaau aangetroffen (zie figuur 4.4). Er wordt geadviseerd deze groeiplaats tijdens de werkzaamheden te verwijderen.

7 Literatuur

Arons en gelauff architecten, 2020. Projectstatus Kompaslocatie, Datum: 9 december 2020

Provincie Zuid-Holland, 2016. Verordening uitvoering Wet natuurbescherming, publicatienr. 6788.

SOVON, 2021. Soortpagina spreeuw, geraadpleegd op; 6-5-2021. Via: Sovon.nl

NVWA, 2019. Factsheet Reuzenberenklauw (*Heracleum mantegazzianum*), Datum: 8-11-2019.

Gemeente Dordrecht, 2020. Omgevingsvisie 1.0, Datum: 3 november 2020

Bos, F., M. Bosveld, D. Groenendijk, C. van Swaay, I. Wynhoff & de Vlinderstichting, 2006. De dagvlinders van Nederland. Verspreiding en bescherming (Lepidoptera: Hesperioidea, Papilionoidea). Nederlandse Fauna 7. Nationaal Natuurhistorisch Museum Naturalis, KNNV Uitgeverij & European Invertebrate Survey - Nederland, Leiden.

Dijkstra, K.B., Kalkman, V.J., Ketelaar, R., van der Wiede, M.J.T., 2002. De Nederlandse libellen (odonata). Nederlandse fauna 4. Nationaal Natuurhistorisch Museum Naturalis, KNNV Uitgeverij & European Invertebrate Survey - Nederland, Leiden.

Broekhuizen S., K. Spoelstra, J.B.M. Thissen, K.J. Canters, J.C. Buys, 2016. Atlas van de Nederlandse zoogdieren. KNNV Uitgeverij, Utrecht.

Creemers, R.C.M. & J.J.C.W. van Delft, 2009. De amfibieën en reptielen van Nederland. Nederlandse Fauna 9. Nationaal Natuurhistorisch Museum Naturalis, KNNV Uitgeverij & European Invertebrate Survey - Nederland, Leiden.

Herder J.E., A. van Diepenbeek & R.C.M. Creemers, 2013. Verspreidingsonderzoek reptielen en amfibieën 2013. Rapport 2013-010. Stichting RAVON, Nijmegen.

BIJ12, 2017. Kennisdocumenten beschermde soorten.

van Dijk A.J. & Boele A. 2011. Handleiding SOVON Broedvogelonderzoek. SOVON Vogelonderzoek Nederland, Nijmegen.

Vleermuisvakberaad Netwerk Groene Bureaus, Zoogdierverseniging en Rijksdienst voor Ondernemend Nederland, Vleermuisprotocol 2017.

Geraadpleegde internetwebsites:

www.floron.nl

www.libellenet.nl

www.ravon.nl

www.sovon.nl

www.verspreidingsatlas.nl

www.vleermuis.net

www.vlindernet.nl

www.zoogdiervereniging.nl

Bijlage 1 Te behouden bomen

Blauwe arcering: Gebied waar bomen behouden moeten worden om leefgebied van vogels en vleermuizen te beschermen